

**ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

КОСТЮК ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 343.9:343.533(477)

**КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

12.00.08 – кримінальне право та кримінологія;
кримінально-виконавче право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Ірпінь – 2019

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі кримінально-правових дисциплін факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Топчій Василь Васильович,

Університет державної фіскальної служби України,
директор Навчально-наукового інституту права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України

Корнякова Тетяна Всеволодівна,

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,
завідувач кафедри адміністративного і кримінального права

кандидат юридичних наук, доцент

Давидович Ірина Ігорівна,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри кримінального права та кримінології

Захист відбудеться «18» грудня 2019 року о 12⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 25.855.03 в Університеті державної фіскальної служби України за адресою: 08205, Київська область, м. Ірпінь, вул. Університетська, 31

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Університету державної фіскальної служби України за адресою: 08205, Київська область, м. Ірпінь, вул. Університетська, 31

Автореферат розісланий «16» листопада 2019 року

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

І. В. Грицюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасних умовах глобальної конкуренції й поглиблення інтеграції у світове господарство важливим фактором забезпечення соціально-економічного зростання держави є науково-технічний прогрес та інтелектуалізація основних факторів виробництва. В Україні дедалі більша частина валового внутрішнього продукту формується за рахунок об'єктів інтелектуальної власності та інновацій, роль яких в економіці й суспільстві постійно зростає, а поряд з цим зростає і рівень злочинності у сфері інтелектуальної власності, з'являються нові способи їх вчинення.

Ратифікуючи Угоду про партнерство і співробітництво з Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, Україна взяла на себе зобов'язання продовжити удосконалення захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності для забезпечення рівня охорони, аналогічного до існуючого у Співтовариствах. Відповідно до цього інтелектуальна власність та її захист є одним із пріоритетних сфер, у яких має здійснюватися адаптація законодавства України до правової системи Європейського Союзу.

Для нашої держави, в законодавстві якої поняття «правовий інститут інтелектуальної власності» – відносно нове явище, ситуація є досить актуальною, адже суспільство сьогодні, на жаль, має недостатньо високий рівень правової культури, що виявляється, зокрема, і в недостатньому рівні поваги до інтелектуальної власності інших осіб. До того ж у чинному Кримінальному кодексі України (далі – КК України) не використовується термін «інтелектуальна власність».

Варто зазначити, що щорічно в Україні реєструється значна кількість кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Усього впродовж 2015–2019 рр. в Україні зареєстровано 2 594 таких кримінальних правопорушень, тобто в середньому 518 злочинних діянь на рік. Окремо потрібно відмітити досить стрімке зростання рівня кримінальних правопорушень, які передбачаються ст. 229 КК України («Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару»), з 2015 до 2018 років (більш ніж у 4 рази)¹.

Кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень є набагато більшою за кількість справ, розглянутих у судах. Так, за даними Єдиного державного реєстру судових рішень у період з 2015 до 2018 років було винесено: за статтею 229 КК України – 40 вироків, за статтею 176 КК України («Порушення авторського права і суміжних прав») – 90 вироків, за статтею 177 КК України («Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію») – 1 виправдувальний вирок. Це свідчить про зниження ефективності роботи правоохоронних органів у сфері запобігання досліджуваній злочинності.

---

¹ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі : офіційний сайт Генеральної прокуратури України. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113653&libid=100820&c=edit&_c=fo (дата звернення 11.09.2019).

Успішне запобігання кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності стає неможливим без реформування чинного кримінального законодавства України і підвищення ефективності діяльності суб'єктів запобігання цьому виду злочинності. При цьому стає необхідним проведення ґрунтовних кримінологічних досліджень кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності.

Теоретичним основам дослідження кримінологічної характеристики злочинності приділяли увагу як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, зокрема А. Т. Алексеев, А. Б. Благая, І. Г. Богатирьов, О. І. Богатирьова, М. Ю. Валуйська, Я. І. Гилянський, В. В. Голіна, В. О. Глушков, А. С. Гутник, Л. М. Давиденко, І. М. Даньшин, О. М. Джужа, А. Л. Долгова, Г. І. Забрянський, А. П. Закалюк, А. Ф. Зелінський, О. Г. Кальман, І. І. Карпець, В. М. Кудрявцев, Л. В. Кондратюк, П. М. Коваленко, Т. В. Корнякова, Н. Ф. Кузнецова, О. М. Литвинов, В. А. Мисливий, С. С. Мірошніченко, В. В. Молодик, Ю. В. Нікітін, В. В. Пивоваров, В. М. Руфанова, О. О. Титаренко, В. В. Топчій, В. Б. Ястребов та інші.

Деяким аспектам кримінологічної характеристики злочинності у сфері інтелектуальної власності були присвячені праці П. П. Андрушка, П. С. Берзіна, М. В. Борути, В. Д. Гулкевича, І. І. Давидович, С. Я. Лихової, А. С. Нерсесяна, О. Е. Радутного, С. О. Харламової, В. Б. Харченко, І. М. Шермана, А. М. Волощука, Х. П. Ярмакі, О. О. Чернишової, Р. С. Филь та інших дослідників.

Проблеми кримінально-правового запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності у контексті запозичення європейського досвіду висвітлив В. Б. Харченко у докторській дисертації на тему: «Кримінально-правова охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні: перспективи розвитку та гармонізації з європейським законодавством» (м. Харків, 2011). Значну увагу проблемі кримінологічного дослідження злочинності у сфері інтелектуальної власності присвятила А. А. Ломакіна у кандидатській дисертації на тему: «Злочини у сфері інтелектуальної власності: кримінологічне дослідження» (м. Харків, 2017). Детальний кримінологічний аналіз кількісних і якісних показників злочинності у сфері інтелектуальної власності здійснив О. В. Новіков у кандидатській дисертації на тему: «Кримінологічна характеристика та запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності» (м. Харків, 2015). Особливості кримінально-правового запобігання злочинів у сфері інтелектуальної власності розглядав І. М. Романюк у кандидатській дисертації «Кримінально-правова характеристика злочинів, що посягають на інтелектуальну власність в Україні» (м. Львів, 2018).

Поряд з цим варто констатувати, що сучасні теоретичні уявлення про кримінологічну характеристику злочинності у сфері інтелектуальної власності усе ще перебувають у стадії активного наукового та ідеологічного переосмислення. Дискусії тривають як щодо поняття та особливостей злочинності у сфері інтелектуальної власності, її детермінації, так і щодо ефективної системи заходів запобігання цьому виду злочинності, зокрема кримінально-правовому запобіганню. Багато авторів пропонують систему кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності, використовуючи різні, а то й однакові критерії,

формуючи при цьому будь-які системи таких злочинних діянь як за обсягом, так і змістом.

Усе це визначає необхідність теоретико-методологічного аналізу широкого кола питань, пов'язаних з кримінологічною характеристикою злочинності у сфері інтелектуальної власності. При цьому у дослідженні зроблено акцент на теоретичних та правових основах кримінологічної характеристики злочинності у сфері інтелектуальної власності, особливостях детермінації цього виду злочинності, запобігання кримінальним правопорушенням у сфері інтелектуальної власності в контексті запозичення зарубіжного досвіду. Саме ці напрями дослідження є особливо актуальними на фоні тих змін, що упродовж останніх років відбуваються у національній системі діяльності правоохоронних органів.

Наведене і зумовлює актуальність дисертації, яка спрямована на дослідження кримінологічної характеристики злочинності у сфері інтелектуальної власності та розроблення системи заходів запобігання останній.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрям дослідження ґрунтується на положеннях Концепції розвитку національної системи правової охорони інтелектуальної власності, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 червня 2002 р. № 321-р., Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393-р, Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015, Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015, Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 р. «Про заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю в Україні», введеним у дію Указом Президента України від 16.06.2015 № 341/2015, Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р.

Тема роботи затверджена Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ (протокол № 6 від 23 червня 2016 року).

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є теоретичне узагальнення та нове розв'язання наукового завдання, що полягає у виробленні належної моделі кримінологічної характеристики злочинності у сфері інтелектуальної власності, а також розроблення на цій основі науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення чинного законодавства та практики його застосування.

Для досягнення поставленої мети були сформульовані такі задачі:

- з'ясувати стан наукової розробленості проблем злочинності у сфері інтелектуальної власності;
- дослідити генезу досліджень проблем злочинності у сфері інтелектуальної власності;
- розкрити поняття та зміст злочинності у сфері інтелектуальної власності;
- проаналізувати стан, тенденції та структуру злочинності у сфері інтелектуальної власності;

- охарактеризувати особу, що вчиняє кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності;
- розробити систему загальноправових та спеціально-кримінологічних засад запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності;
- визначити особливості кримінально-правового запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності;
- проаналізувати зарубіжний досвід запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у зв'язку із вчиненням кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності.

Предметом дослідження є кримінологічна характеристика злочинності у сфері інтелектуальної власності.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить система загальнонаукових та спеціально-наукових методів і підходів, що забезпечили об'єктивний аналіз досліджуваного предмета. З урахуванням специфіки теми, мети і задач дослідження використовувалися такі методи: *діалектичний метод* – застосовано для проведення повного і всебічного дослідження кримінологічної характеристики злочинності у сфері інтелектуальної власності (розділи 1–2); *теоретичного аналізу та синтезу* (індукція, дедукція, порівняння, аналогія, абстрагування, класифікація) – проаналізовано наукові погляди на проблему кримінологічної характеристики злочинності у сфері інтелектуальної власності, досліджено чинне законодавство, що регулює питання запобігання такого виду злочинності, визначено та проаналізовано основні прояви злочинності у сфері інтелектуальної власності (розділи 1–3); *системно-структурний метод* – використано для дослідження детермінаційного комплексу злочинності у сфері інтелектуальної власності та системи запобігання цьому явищу (підрозділи 2.2, 3.1); *формально-логічні методи* – застосовано для тлумачення та розмежування основних понять досліджуваного явища (підрозділи 1.2, 1.3, 2.3); *порівняльно-правовий метод* – застосовано щодо порівняння положень законодавства України з відповідними положеннями законодавства інших держав та міжнародно-правових актів (підрозділ 3.3); *соціологічні методи* дослідження у формі анкетування – надано змогу визначити сучасний стан запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3).

Емпіричну базу дослідження складають результати анкетування 427 слідчих Національної поліції, суддів, прокурорів у таких областях України, як Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Житомирська, Закарпатська, Дніпропетровська, Київська та м. Київ, статистичні дані Верховного Суду, Генеральної прокуратури і Єдиного державного реєстру судових рішень, узагальнені дані вивчення 201 матеріалу кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що за характером та змістом розроблених проблем дисертація є одним з перших в Україні комплексних монографічних досліджень кримінологічної характеристики злочинності у сфері інтелектуальної власності. На основі сучасних уявлень про злочинність у сфері інтелектуальної власності з використанням системного підходу

дисертантом сформовано ряд нових положень, які визначають внесок автора в розроблення зазначеної проблематики, а саме:

вперше:

- виокремлено історичну періодизацію становлення запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності шляхом розгляду п'яти періодів;
- розроблено проект Концепції реалізації державної політики щодо профілактики правопорушень у сфері інтелектуальної власності на період до 2025 року, в якому передбачено систему заходів запобігання правопорушенням у сфері інтелектуальної власності;
- з метою закріплення у КК України відповідальності за подання заявок на винаходи в іноземні країни без попереднього подання таких заявок в Україні запропоновано внести доповнення статтею 177-1;

удосконалено:

- наукову позицію щодо виокремлення всіх кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності в окремому розділі КК України;
- наукові розробки щодо кримінологічного портрета особи, що вчиняє кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності;
- поняття «злочинність у сфері інтелектуальної власності», під яким запропоновано розуміти історично мінливе, соціальне і кримінально-правове явище, що являє собою цілісну сукупність усіх кримінальних правопорушень, які посягають на права громадян щодо володіння, користування та розпорядження результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності;

дістали подальшого розвитку:

- стан наукової розробленості поняття та змісту кримінологічної характеристики злочинності у сфері інтелектуальної власності, до якої потрібно кількісно-якісні показники кримінальних правопорушень, ознаки, що характеризують особу злочинця, причини й умови вчинення відповідної групи кримінальних правопорушень та заходи запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності;
- кримінологічний аналіз злочинності у сфері інтелектуальної власності, який здійснено з використанням статистичної звітності Генеральної прокуратури України та результатів вибіркового дослідження кримінальних проваджень, за правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності з 2015 до 2019 рр.;
- класифікація причин і умов злочинності у сфері інтелектуальної власності, до яких віднесено економічні, політичні, організаційно-управлінські, правові, соціально-психологічні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що обґрунтовані за результатами дослідження положення і висновки використовуються та можуть бути використані у:

- *законотворчій діяльності* – для удосконалення чинного кримінального законодавства України з питань реалізації заходів кримінально-правового забезпечення запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності (довідка Інституту законодавства Верховної Ради України від 22 жовтня 2019 року № 22/274-1-57);
- *практичній діяльності* – для організаційно-правового, методичного,

інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів щодо запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності (акти впровадження Головного слідчого управління Національної поліції України від 29 травня 2019 року та 4 березня 2019 року);

– *науково-дослідній сфері* – у ході подальшого дослідження і вирішення проблем, пов'язаних із запобіганням злочинності у сфері інтелектуальної власності (акт впровадження Державного науково-дослідного інституту МВС України від 10 грудня 2018 року);

– *освітньому процесі* – для підготовки та проведення лекцій, семінарських і практичних занять з навчальних дисциплін «Кримінальне право. Особлива частина», «Кримінологія» (акт впровадження ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом» від 27 грудня 2018 року).

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, висновки й практичні рекомендації, викладені у дослідженні, обговорювалися на засіданні кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ. Результати дослідження були оприлюднені на трьох міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії» (м. Переяслав-Хмельницький, 31 грудня 2018 року); «Актуальні питання правової теорії і юридичної практики» (м. Одеса, 9–10 серпня 2019 року); «Проблеми та стан дотримання захисту прав людини в Україні» (м. Львів, 16–17 серпня 2019 року).

Публікації. Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертаційному дослідженні, відображено у 8 наукових публікаціях, серед яких чотири наукові статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття – у зарубіжному періодичному виданні та три тези доповідей, опублікованих у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 221 сторінка, з них основного тексту – 176 сторінок, списку використаних джерел – 26 сторінок (272 найменувань) та дев'ять додатків на 19 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, розкриваються стан її наукової розробленості та науково-теоретична основа, зв'язок роботи з науковими програмами, планами й темами; визначаються об'єкт, предмет, мета, задачі та методи дослідження; висвітлюється наукова новизна, практичне значення отриманих результатів та форми їхньої апробації, зазначено структуру й обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади дослідження проблеми злочинності у сфері інтелектуальної власності» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 «*Ступінь наукової розробленості проблем злочинності у*

сфері інтелектуальної власності» розглянуто праці науковців щодо вивчення кримінологічної характеристики злочинності у сфері інтелектуальної власності.

Зазначено, що питанню удосконалення правової охорони інтелектуальної власності присвятили свої праці науковці з різних галузей права, зокрема цивільного права (О. М. Мельник, С. М. Клейменова М. Ю. Потоцький), торгового права (Т. В. Павленко, О. М. Литвин, О. В. Манжура, Т. О. Гусаковська, А. В. Єременко), адміністративного права (А. М. Волощук, Х. П. Ярмакі, О. О. Чернишова), кримінального права (А. С. Нерсесян, П. С. Берзін, В. Б. Харченко, В. Д. Гулкевич, І. М. Романюк, В. Б. Харченко), кримінології (О. В. Новіков, А. А. Ломакіна) та інші.

На основі аналізу праць науковців виокремлено недостатньо досліджені теоретичні і практичні проблеми: 1) з'ясування стану, структури злочинності у сфері інтелектуальної власності в умовах проведення правової реформи в Україні; 2) з'ясування дефініції «злочинність у сфері інтелектуальної власності»; 3) визначення особливостей детермінації злочинності у сфері інтелектуальної власності; 4) вивчення ознак особи злочинця, що вчиняє злочини у сфері інтелектуальної власності; 5) створення дієвої системи запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності з огляду на зарубіжний досвід та міжнародні стандарти.

У підрозділі 1.2 *«Гене́за дослідження проблем злочинності у сфері інтелектуальної власності»* розглянуто історію становлення заходів запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності.

Зважаючи на те, що на сучасному етапі розвитку України постає питання про вдосконалення кримінологічної характеристики і запобігання інтелектуальної власності, можна стверджувати, що для її подальшого вдосконалення в нашій країні склались усі необхідні історичні та правові передумови.

На основі аналізу генези законодавства щодо охорони інтелектуальної власності зроблено висновок, що виникнення такої охорони на кожному історичному етапі обумовлювалось роллю та об'єктивною цінністю інтелектуальної власності для суспільства. Допоки інтелектуальна власність не стала предметом ринку, посягання на неї були відсутні, а отже, не існувало й об'єктивної потреби у створенні системи запобігання злочинності у цій сфері.

Доведено, що становлення цього виду злочинності пов'язано з розвитком господарства Стародавнього Риму, який обумовив складні товарні і пов'язані з ними суспільні відносини, що призвело до закріплення в праві різних форм власності, які відображають зв'язки щодо майна. Римське право класичного періоду виробило поняття речі як окремої, юридично самосійної матеріальної речі з чіткими просторовими межами, а також як будь-якого об'єкта, «у тому числі й нематеріального», приватного права.

З'ясовано, що в Україні становлення системи запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності та прийняття відповідних нормативних актів щільно пов'язано з її перебуванням у складі Російської імперії. Аналіз законодавчих актів Російської імперії, що діяли на території України, засвідчує, що вперше закріплення кримінальної відповідальності за порушення прав

інтелектуальної власності на законодавчому рівні було здійснено в першій половині XIX ст. у Зводі законів Російської імперії (1832 р.).

На основі аналізу законодавчих джерел і наукових праць виокремлено авторську періодизацію системи заходів запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності.

У підрозділі 1.3 «*Поняття та зміст злочинності у сфері інтелектуальної власності*» проаналізовано загальні підходи до визначення поняття «злочинність у сфері інтелектуальної власності» та виокремлено особливості цього виду злочинності.

Досліджено позиції сучасних науковців щодо визначення злочинності у сфері інтелектуальної власності як антисоціального явища стосовно масового протиправного суспільно небезпечного використання виключних майнових прав суб'єктів права інтелектуальної власності, що проявляється в умисному вчиненні кримінальних правопорушень проти прав інтелектуальної власності.

Узагальнено напрацювання українських та зарубіжних учених, які сформулювали ряд характерних особливостей сучасної злочинності у сфері інтелектуальної власності, а саме: особливий об'єкт посягання; комерційна спрямованість; стійкість; високий рівень латентності; наявність специфічного потерпілого; завдання значної шкоди економіці України.

На підставі узагальнення наукових джерел сформульовано авторське визначення злочинності у сфері інтелектуальної власності.

Розділ 2 «Окремі ознаки кримінологічної характеристики злочинності у сфері інтелектуальної власності» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «*Стан, тенденції та структура злочинності у сфері інтелектуальної власності*» визначено особливості сучасного стану злочинності у сфері інтелектуальної власності в Україні.

Зазначено, що кримінологічний аналіз кількісних та якісних показників злочинності на сучасному етапі розвитку українського суспільства є необхідною передумовою реалізації кримінологічного забезпечення запобігання злочинності в Україні.

Під час здійснення кримінологічного аналізу зазначеного виду злочинності використано статистичну звітність Генеральної прокуратури України та результати дослідження 201 матеріалу кримінального провадження за кримінальними правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності з 2015 до 2019 рр.

Констатовано, що за 2015–2019 рр. в Україні було засуджено 317 осіб за вчинені кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності. Для порівняння, за 2007–2015 рр. в Україні було засуджено 760 осіб за злочини, що вчиняються у сфері інтелектуальної власності.

На підставі проведеного дослідження встановлено, що такі показники зумовлені двома факторами: 1) низьким рівнем розкриття кримінальних правопорушень правоохоронними органами України; 2) відсутністю комплексної державної програми профілактики правопорушень у сфері інтелектуальної власності.

У підрозділі 2.2 «*Детермінація злочинності у сфері інтелектуальної власності*» проаналізовано причини та умови, які сприяють вчиненню

кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності.

З'ясовано, що детермінація злочинності є центральною та найбільш дискусійною проблемою всієї галузі кримінологічних знань. Не викликає заперечень, що кримінологічна детермінація – різновид соціальної детермінації, яку можна розглядати в межах більш загальної системи – детермінації подій та явищ природи і суспільства.

Доведено, що українським реаліям властивий вплив практично всіх детермінантів, які обумовлюють злочинність у сфері інтелектуальної власності в державах перехідного типу та деяких країнах «третього світу». У цьому сенсі в Україні діють ті самі криміногенні детермінанти, що і в більшості пострадянських країн та державах Центрально-Східної Європи з урахуванням вітчизняних реалій.

Охарактеризовано економічні, політичні, організаційні, управлінські, правові, соціально-психологічні детермінанти та доведено, що їхня наявність сприяє існуванню загальних факторів злочинності у державі, які, у свою чергу, створюють сприятливі умови для вчинення злочинів проти інтелектуальної власності.

Звернено увагу на те, що зазначений вище перелік детермінантів не є вичерпним. Наслідком цих недоліків є стан незахищеності прав інтелектуальної власності, що впливає на суспільну свідомість та бере участь у формуванні криміногенних поглядів зневажливого ставлення до інституту права інтелектуальної власності, сприятливо впливає на поширення явища злочинності у сфері інтелектуальної власності.

Констатовано, що завдяки комплексному дослідженню й узагальненню причин та умов деліктної поведінки у сфері інтелектуальної власності стає можливою переорієнтація напрямів і сфери запобігання та протидії правопорушенням, пошук нових витоків криміналізації сфери інтелектуальної власності, а також розширення засобів ведення попереджувальних і примусових дій, спрямованих на знешкодження джерела правопорушення.

У підрозділі 2.3 *«Характеристика особи, що вчиняє кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності»* проаналізовано соціальні, демографічні, психологічні та інші риси, які в сукупності характеризують особу злочинця, що вчиняє кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності.

Звернено увагу на те, що серед осіб, засуджених за кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності, значну вагу становлять жінки (36,25 %). Враховуючи, що в останні роки в загальній масі злочинців частка жінок коливається від 14 до 26 %, наведені дані про кількість засуджених за кримінальні правопорушення, пов'язані зі сферою інтелектуальної власності, потребують деякого пояснення.

Результати дослідження матеріалів кримінальних проваджень вказують на різний рівень кримінальної активності осіб, що вчиняють кримінальні правопорушення проти інтелектуальної власності, передбачені різними статтями КК України. Так, на початковий етап молодіжного періоду (19–24 років) припадає численна група засуджених осіб за кримінальні правопорушення, пов'язані з порушенням авторського права і суміжних прав, – 26,1 %. Цей віковий період є

важливим етапом соціалізації молоді, формування світогляду, вибору мікросередовища й отримання життєвого досвіду.

На основі узагальнення статистичних даних та матеріалів кримінальних проваджень сформовано кримінологічний портрет особи, що вчиняє кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності.

Розділ 3 «Запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності в контексті запозичення міжнародного досвіду» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Загальноправові та спеціально-кримінологічні заходи запобігання злочинам у сфері інтелектуальної власності»* розглянуто комплекс заходів запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності.

Встановлено, що у нашій державі на сьогодні не створено єдиної дієвої науково обґрунтованої концепції запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності і, як наслідок, з кожним роком відбувається загострення ситуації зі злочинним порушенням прав інтелектуальної власності в Україні.

Наголошено, що для ефективного функціонування системи запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності необхідне чітке визначення для всіх учасників цього механізму об'єкта впливу, мети и задач роботи, забезпечення їхньої взаємодії, коло повноважень повинно мати як правову, так і методологічну регламентацію. Реалізація запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності повинна здійснюватися професійно підготовленими в зазначеній сфері спеціалістами, тому варто здійснювати систематичне підвищення кваліфікації співробітників у питаннях запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності.

Запропоновано прийняти Концепцію реалізації державної політики щодо профілактики правопорушень у сфері інтелектуальної власності на період до 2025 року. Цей документ дасть змогу чітко сформулювати засади діяльності правоохоронних органів, спрямованість і цілі досягнення, а отже, буде системним механізмом загальнодержавного запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності. Необхідність прийняття такої програми підтверджено й опитуванням: 63 % опитаних слідчих Національної поліції України, суддів і прокурорів підтримали цю наукову пропозицію.

У підрозділі 3.2 *«Особливості кримінально-правового запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності»* проаналізовано систему кримінально-правової охорони інтелектуальної власності в Україні.

Звернено увагу на те, що сьогодні у чинному КК України відсутній єдиний підхід до кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності. У зв'язку з цим важливим напрямом дослідження кримінально-правової охорони інтелектуальної власності є систематизація кримінальних правопорушень у цій сфері. Зазначено, що доцільно у КК України створити окремий розділ «Кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності», до яких віднести злочинні діяння, передбачені ст.ст. 176 («Порушення авторського права і суміжних прав»), 177 («Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію»), 203-1 («Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва»), 229

(«Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару»), 231 («Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю»), 232 («Розголошення комерційної або банківської таємниці») КК України.

У підрозділі 3.3 «Зарубіжний досвід запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності» проаналізовано досвід країн Європи щодо запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності.

Розглянуто досвід Франції, яка є особливо схильною до імпорту контрафактних товарів (тим самим і до правопорушень у сфері інтелектуальної власності). У цій державі сформовано основні заходи з розширення боротьби з контрафактною продукцією, серед яких можна виділити такі: розробка національного плану та митного адміністрування, а також посилення митної організації з боротьби з організованою злочинністю у сфері інтелектуальної власності; координація та співпраця щодо дій, спрямованих на правосвідомість громадськості, а також контроль за туристами та споживачами; вжиття заходів щодо більш точної оцінки збитків прокурорами; створення мережі експертів з надання допомоги щодо реалізації компаніями їхніх прав на захист інтелектуальної власності. Доведено, що впровадження таких заходів боротьби з контрафактною продукцією в Україні є доцільним і потребує подальшого наукового обґрунтування.

Виходячи з аналізу досвіду зарубіжних країн у запобіганні злочинності у сфері інтелектуальної власності акцент зроблено на три ключові компоненти запобігання цього виду злочинності, а саме: міжнародне співробітництво (розвиток потенціалу та технічної допомоги в поліпшенні діяльності правоохоронних органів та міжнародне співробітництво між правоохоронними органами); впровадження передової практики (створення державних та приватних консультативних груп, підвищення знань правоохоронних структур у сфері інтелектуальної власності для ефективного аналізу правопорушень цього роду, проведення заходів щодо підвищення громадської обізнаності споживачів стосовно важливості захисту інтелектуальної власності та можливі наслідки правопорушень у цій сфері); вдосконалення правової бази.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове розв'язання наукового завдання, що полягає в комплексному дослідженні кримінологічної характеристики злочинності у сфері інтелектуальної власності. До основних результатів, сформульованих на підставі дослідження законодавства, наукових джерел і правозастосовної практики, належать такі положення:

1. Висвітлено стан наукової розробленості проблем злочинності у сфері інтелектуальної власності. На підставі узагальнення наукових джерел з дослідженої проблематики зроблено висновок, що чимало питань, пов'язаних з кримінологічною характеристикою злочинності у сфері інтелектуальної власності, є спірними і не до кінця з'ясованими, інші потребують додаткової аргументації. З

огляду на це існує нагальна потреба вирішення ряду теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із з'ясуванням: ознак та змісту поняття «злочинність у сфері інтелектуальної власності» й елементів кримінологічної характеристики злочинності у сфері інтелектуальної власності. Також важливим аспектом дослідження має стати аналіз кримінально-правового запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності в зарубіжних країнах, які мають значний досвід та досягли реальних результатів у вказаній сфері.

2. Розглянуто генезу дослідження проблеми злочинності у сфері інтелектуальної власності. Виокремлено історичну періодизацію становлення системи запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності: 1) 776 р. до н.е. – 476 р. н.е. – зародження правової охорони інтелектуальної власності у Стародавньому світі. Творці інтелектуальних продуктів прагнули самостійно захиститися від несумлінних користувачів шляхом поширення звичаю ставити клеймо на вироби; 2) з 476 р. до XIV ст. – інтелектуальна власність не була предметом ринку, а отже, і запобігання злочинності у цій сфері не регламентувалося; 3) XIV–XVIII стст. – становлення правової охорони творів науки, літератури і мистецтва у формі привілеїв. Створення перших законодавчих актів, які передбачали систему заходів запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності; 4) XIX–XX стст. – суттєве обмеження прав авторів та інших осіб, наділених правом інтелектуальної власності, та відсутність комплексної системи запобігання злочинності у цій сфері. З приходом радянської влади термін «інтелектуальна власність» узагалі законодавчо не був закріплений, оскільки суперечив радянській моделі суспільно-державної власності; 5) кінець XX ст. – донині – формування нової системи запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності у зв'язку з набуттям Україною незалежності; імплементація міжнародних договорів, які визначають правову охорону об'єктів інтелектуальної власності; запозичення зарубіжного досвіду запобігання злочинності у цій сфері.

3. На основі аналізу наукових праць сформульовано авторське визначення «злочинність у сфері інтелектуальної власності», під яким розуміється історично мінливе, соціальне і кримінально-правове явище, що являє собою цілісну сукупність усіх кримінальних правопорушень, які посягають на права громадян щодо володіння, користування та розпорядження результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

Виокремлено особливості злочинності у сфері інтелектуальної власності, до яких віднесено особливий об'єкт посягання, комерційну спрямованість, високий рівень латентності, наявність специфічного потерпілого, стійкість, завдання значної шкоди економіці України.

4. Здійснено кримінологічний аналіз злочинності у сфері інтелектуальної власності. Звернено увагу на те, що найбільша кількість кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності – це порушення авторського права і суміжних прав (у середньому 79 % від усіх зареєстрованих кримінальних правопорушень), на другому місці – незаконне використання знаку для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (19 %), на третьому місці – порушення права на винахід, корисну модель,

промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію (2 %), інші кримінальні правопорушення за 1 %.

Зроблено висновок про погіршення ситуації в Україні стосовно запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності та поступове підвищення рівня її латентності. Така ситуація зумовлена двома факторами: 1) низьким рівнем розкриття кримінальних правопорушень правоохоронними органами України; 2) відсутністю комплексної державної програми профілактики злочинності у сфері інтелектуальної власності.

5. Проаналізовано детермінацію злочинності у сфері інтелектуальної власності. Звернено увагу на такий психологічний чинник, як інтернет-залежність серед молоді, що виступає фактором сприяння вчиненню кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Наявність таких детермінантів підтвердили 81,3 % практичних працівників.

Доведено, що запобігання цьому виду злочинності як наслідку сформованої інтернет-залежності можливе за умови створення у суспільстві, в першу чергу, у закладах вищої освіти, системи профілактики інтернет-залежності студентської та курсантської молоді. Створення такої системи є предметом окремого розгляду, це завдання складне, багатфакторне, для обґрунтування структури цієї системи, призначення компонентів, функціональних зв'язків, чинників зовнішнього впливу, інтеграції в існуючу систему професійної підготовки необхідні спільні зусилля психологів, педагогів, фахівців у галузі інтелектуальної власності, комп'ютерних технологій та представників правоохоронних органів.

6. На підставі проаналізованих матеріалів кримінальних проваджень сформульовано кримінологічний портрет особи, що вчиняє кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності.

Це переважно особи чоловічої статі віком від 31 до 45 років, мають професійно-технічну чи вищу освіту, працевлаштовані або займаються підприємницькою діяльністю, не перебувають у шлюбі. Більшість із них не були засудженими, що свідчить про відсутність глибокого кримінального ураження та стійкої антисуспільної спрямованості цих осіб. Морально-психологічна складова особи, яка учиняє кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності, переважно представлена стійким ставленням особи до різних соціальних цінностей. Здебільшого такі особи мають доволі високий інтелектуальний рівень, порівняно з іншими злочинцями, і діють з корисливим мотивом.

7. Обґрунтовано, що ефективність запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності може бути досягнута лише шляхом зміцнення основ загальної організації зазначеної діяльності та чіткого визначення засобів і способів, за допомогою яких можна буде досягти дієвості механізму запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності. Розглянуто напрями діяльності державних органів зі зміцнення організаційних основ запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності: структурно-функціональний; правоохоронний; профілактичний. Запропоновано цей перелік доповнити «координаційним», який врегулював би діяльність щодо передачі прав на об'єкти інтелектуальної власності; скоординував би роботу з інформаційного забезпечення діяльності у сфері інтелектуальної власності; забезпечував би комплектування національного

фонду патентної документації; сприяв би взаємодії з Радою з питань науки та науково-технічної політики при Президентові України, центральними та місцевими органами виконавчої влади, Національною академією наук, органами місцевого самоврядування, а також відповідними органами іноземних держав.

8. Наголошено, що кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності у КК України не розглядаються як самостійний вид злочинних діянь, а віднесені в ньому до двох різних розділів: Розділ V «Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина» (зокрема, ст. 176 «Порушення авторського права і суміжних прав», ст. 177 «Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію») та Розділ VII «Злочини у сфері господарської діяльності» (ст. 203-1 «Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва», ст. 229 «Незаконне використання знаків для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару», ст. 231 «Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю», ст. 232 «Розголошення комерційної або банківської таємниці»).

Запропоновано у КК України створити окремий розділ «Кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності», до яких віднести злочинні діяння, передбачені стст. 176, 177, 203-1, 229, 231, 232 КК України.

9. Розглянуто зарубіжний досвід запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності. Звернено увагу на розроблення сучасних кримінологічних стратегій запобігання злочинності, що передбачає використання можливостей мережі Інтернет для вирішення вказаних питань. Це зумовлено насамперед розвитком інтернет-технологій, цифрофізацією економіки та суспільства загалом. Саме тому запропоновано внести доповнення до Плану щодо реалізації Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки в частині проведення відповідних кримінологічних досліджень з метою забезпечення організаційних, методологічних та технологічних заходів щодо створення цифрового робочого місця для запобігання злочинності з використанням можливостей мережі Інтернет.

10. З метою оптимізації заходів запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності запропоновано такі зміни та доповнення до законодавства:

– запропоновано у КК України створити окремий розділ «Кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності», до якого віднести злочинні діяння, передбачені стст. 176, 177, 203-1, 229, 231, 232 КК України;

– запропоновано доповнити КК України статтею 177-1 «Подання заявок на винаходи до зарубіжних країн без попереднього подання заявок в Україні» в такій редакції: «Подання заявок на винаходи до уповноважених органів зарубіжних країн без попереднього подання таких заявок в Україні – карається штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Костюк В. В. Предотвращение преступности в сфере интеллектуальной собственности: уголовно-правовой аспект. *Журнал «Legea și viața»*. 2019. № 9/2. С. 76–79.
2. Костюк В. В. Законодавче закріплення протидії злочинності у сфері інтелектуальної власності в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 5. С. 292–295.
3. Костюк В. В. Досвід європейських країн щодо запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності. *Вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. Випуск 39. С. 115–117.
4. Костюк В. В. Історико-теоретичні аспекти становлення протидії злочинності у сфері інтелектуальної власності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету Серія «Право»*. 2016. № 40, том 3. С. 7–9.
5. Костюк В. В. Причини та умови злочинності у сфері інтелектуальної власності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 1(16), том 2. С. 222–235.
6. Костюк В. В. Досвід США у запобіганні злочинності у сфері інтелектуальної власності. *Актуальні питання правової теорії і юридичної практики* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 9–10 серпня 2019 р.). Одеса : Причорноморська фундація права, 2019. С. 81–83.
7. Костюк В. В. Особливості профілактики злочинності у сфері інтелектуальної власності. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії* : матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Переяслав-Хмельницький, 31 грудня 2018 р.). Переяслав-Хмельницький : ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2018. С. 99–101.
8. Костюк В. В. Деякі аспекти спеціально-кримінологічного запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності. *Проблеми та стан дотримання захисту прав людини в Україні* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 16–17 серпня 2019 р.). Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2019. С. 142–143.

АНОТАЦІЯ

Костюк В. В. Кримінологічна характеристика злочинності у сфері інтелектуальної власності. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. – Університет державної фіскальної служби України, Ірпінь, 2019.

У дисертації сформульовано та запропоновано авторське визначення злочинності у сфері інтелектуальної власності. Розглянуто основні теоретико-

правові основи становлення злочинності у сфері інтелектуальної власності. Висвітлено стан, рівень, структуру злочинності у сфері інтелектуальної власності. Дано кримінологічну характеристику злочинності у сфері інтелектуальної власності та виокремлено особливості злочинності у сфері інтелектуальної власності.

Охарактеризовано детермінанти злочинності у сфері інтелектуальної власності, дано кримінологічну характеристику особам, які вчиняють кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності. Проаналізовано загальноправові та спеціально-кримінологічні заходи запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності.

Запропоновано у КК України створити окремий розділ «Кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності», до якого віднести злочинні діяння, передбачені стст. 176, 177, 203-1, 229, 231, 232 КК України.

Досліджено зарубіжний досвід запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності.

Ключові слова: злочинність у сфері інтелектуальної власності, кримінальне правопорушення, кримінологічна характеристика, запобігання, протидія, винахід.

АННОТАЦИЯ

Костюк В. В. Криминологическая характеристика преступности в сфере интеллектуальной собственности. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.08 – уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право. – Университет государственной фискальной службы Украины, Ирпень, 2019.

В диссертации сформулировано и предложено авторское определение преступности в сфере интеллектуальной собственности. Рассмотрены основные теоретико-правовые основы становления преступности в сфере интеллектуальной собственности. Выделено историческую периодизацию становления системы предупреждения преступности в сфере интеллектуальной собственности. Отражено состояние научной разработанности проблем преступности в сфере интеллектуальной собственности. На основании обобщения научных источников по исследованной проблематике сделан вывод, что многие вопросы, связанные с криминологической характеристикой преступности в сфере интеллектуальной собственности, являются спорными и не до конца выясненными, другие нуждаются в дополнительной аргументации. Учитывая это, существует насущная необходимость решения ряда теоретических и практических проблем, связанных с выяснением: признаков и содержания понятия «преступность в сфере интеллектуальной собственности» и элементов криминологической характеристики преступности в сфере интеллектуальной собственности. Также

важным аспектом исследования должен стать анализ уголовно-правового предупреждения преступности в сфере интеллектуальной собственности в зарубежных странах, которые имеют значительный опыт и достигли реальных результатов в указанной сфере.

Отражено состояние, уровень, структуру преступности в сфере интеллектуальной собственности. Дана криминологическая характеристика преступности в сфере интеллектуальной собственности и выделены особенности преступности в сфере интеллектуальной собственности.

Сформулировано криминологический портрет лица, совершающего уголовные правонарушения в сфере интеллектуальной собственности: в основном это лица мужского пола в возрасте от 31 до 45 лет, имеющие начальное профессиональное или высшее образование, трудоустроены или занимаются предпринимательской деятельностью, не состоящие в браке; большинство из них не были осужденными, свидетельствует об отсутствии глубокого уголовного поражения и устойчивой антиобщественной направленности этих лиц с устойчивым отношением лица к различным социальным ценностям; такие лица имеют достаточно высокий интеллектуальный уровень по сравнению с другими преступниками и действуют с корыстным мотивом.

Охарактеризовано детерминанты преступности в сфере интеллектуальной собственности, дано криминологическую характеристику лиц, совершающих уголовные правонарушения в сфере интеллектуальной собственности. Проанализированы общие правовые и специально-криминологические меры предупреждения преступности в сфере интеллектуальной собственности.

Предложено в УК Украины создать отдельный раздел «Уголовные правонарушения в сфере интеллектуальной собственности», в который отнести преступные деяния, предусмотренные статьями 176, 177, 203-1, 229, 231, 232 УК Украины.

Исследован зарубежный опыт предотвращения преступности в сфере интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: преступность в сфере интеллектуальной собственности, уголовное преступление, криминологическая характеристика, предупреждение, противодействие, изобретение.

SUMMARY

Kostyuk V. V. Criminological characteristics of crime in the field of intellectual property. – *The manuscript.*

The dissertation for obtaining the degree of Candidate of Law Sciences, Specialty 12.00.08 – Criminal Law and Criminology; Criminal and Executive Law. – University of the State Fiscal Service of Ukraine, Irpin, 2019.

The dissertation formulated and proposed author's definitions of crime in the field

of intellectual property. The main theoretical and legal bases of crime formation in the sphere of intellectual property are considered. The state, level and structure of crime in the sphere of intellectual property are reflected. Criminological characterization of crime in the sphere of intellectual property is given and peculiarities of crime in the sphere of intellectual property are highlighted.

Determinants of crime in the sphere of intellectual property are described, criminological characteristics of persons who commit criminal offences in the sphere of intellectual property are given. General legal and specialized criminological measures to prevent crime in the field of intellectual property were analysed.

It is proposed that the Criminal Code of Ukraine create a separate section «Criminal offences in the field of intellectual property», which should include the criminal acts provided for in articles 176, 177, 203-1, 229, 231, 232 of the Criminal Code of Ukraine.

Foreign experience in preventing crime in the field of intellectual property has been studied.

Key words: crime in the sphere of intellectual property, criminal offence, criminological characteristic, prevention, counteraction, invention.

Підписано до друку 15.11.2019 р. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим.
Замов. № 442.

Видруковано в Університеті державної фіскальної служби України.
08205, Київська обл., м. Ірпінь, вул. Університетська, 31